

Установа адукацыі
«Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна»

**АСОБА ТАРАСА ШАЎЧЭНКІ Ў КАНТЭКСТЕ
ЕЎРАПЕЙСКАГА КУЛЬТУРАЛАГІЧНАГА ПРАЦЭСУ**

Матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі

Брэст, 11 снежня 2014 года

Брэст
БрДУ імя А.С. Пушкіна
2015

узнагароджаны дыпломам Міжнароднага журы па прэміях Х.К. Андэрсэна, а яго імя занесена ў Ганаровы спіс дацкага пісьменніка (1978).

ЛІТАРАТУРА

1. Вітка, В. Азбука душы: Традыцыя, пошук, эксперымент / В. Вітка. – Мінск : Маст. літ., 1982. – 319 с.
2. Вітка, В. Урокі роднага слова : вершы, казкі, апавяданні : для мал. шк. узросту / В. Вітка. – Мінск : Юнацтва, 2001. – 264 с.
3. Вітка, В. Случчына : вершы, паэмы, казкі / В. Вітка. – Мінск : Маст. літ., 1981. – 350 с.

Смаль Вяч. М. (г. Брэст, Беларусь)

БЕЛАРУСКА-ЎКРАЇНСКАЕ ЛІТАРАТУРНАЕ ЎЗАЕМАДЗЕЙННЕ

Узаемаабмен здабыткамі духоўнай культуры паміж беларусамі і украінцамі мае шматгадовыя традыцыі, якія грунтуюцца на этнічнай і гістарычнай агульнасці двух славянскіх народаў, іх моўнай гамагеннасці. Абумоўленая самім жыццём, найбольш ярка і шматбакова выявілася супольнасць у галіне пісьменнасці, аднак у эпоху савецкай дзяржавы менавіта яна амаль поўнасцю ігнаравалася. Развіццё ж беларускай, як і любой іншай нацыянальнай літаратуры, многія тагачасныя навукоўцы ставілі ў выключную залежнасць ад уплыву адной толькі рускай літаратуры. Пра памылковасць такіх меркаванняў сведчыць у тым ліку і адзін з самых старажытных помнікаў славянскай літаратуры – паэма “Слова пра паход Ігаравы”, з беларуска-ўкраінскім, па сутнасці, зместам. Пераважныя сувязі беларускага і ўкраінскага прыгожага пісьменства гістарычна былі абумоўлены некалькімі акалічнасцямі: па-першае, блізкасцю вуснай народнай творчасці двух народаў, а, па-другое, багацейшымі традыцыямі і ўзроўнем літаратурнага суседзяў (у тым ліку і ў параўнанні з польскамоўным мастацтвам слова ды з маладой рускай літаратурай). Важную ролю ў гэтым адыграла таксама тэрытарыяльнае суседства дзвюх зямель, а ў пэўны час і іх адзінства ў межах адных дзяржаўных ўтварэнняў – Галіцка-Валынскага княства (у яго Берасцейшчына і Валынь уваходзілі аж да 1341 г.), ВКЛ, Рэчы Паспалітай, Расійскай імперыі. Гэта садзейнічала вольнаму праікненню на Беларусь украінскіх дзеячоў культуры і наадварот, што ў сваю чаргу спрыяла плённым кантактам дзвюх суседніх літаратур.

Асабліва выніковым ва ўсходнеславянскай пісьменнасці было узаемаабагачэнне менавіта беларускага і ўкраінскага мастацтва слова

УДК 821.161.2.09"Тарас Шаўчэнка"
ББК 83.3 (4Укр)
А 90

*Рэкамендавана рэдакцыйна-выдавецкім саветам Установы адукацыі
«Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна»*

Рэцэнзенты:

доктар філалагічных навук, прафесар **В.І. Сянкевіч**
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **Л.В. Скібіцкая**

Рэдакцыйная калегія:

доктар філалагічных навук, прафесар **З.П. Мельнікава**
доктар філалагічных навук, прафесар **І.А. Швед**
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **А.С. Кавалюк**
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **І.А. Воран**
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **Г.М. Ішчанка**
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **С.М. Шчэрба**
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **У.А. Сенькавец**

Пад агульнай рэдакцыяй

кандыдата філалагічных навук, дацэнта **У.А. Сенькаўца**

А 90 **Асоба** Тараса Шаўчэнка ў кантэксце еўрапейскага
культуралагічнага працэсу : матэрыялы Міжнар. навук. канф., Брэст,
11 снеж. 2014 г. / Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна ; рэдкал.:
З.П. Мельнікава [і інш.] ; пад агул. рэд. У. А. Сенькаўца. – Брэст :
БрДУ, 2015. – 221 с.
ISBN 978-985-555-424-1.

У зборнік уключаны матэрыялы дакладаў і выступленняў на Міжнароднай
навуковай канферэнцыі, прысвечанай 200-годдзю з дня нараджэння Тараса
Шаўчэнка.

Выданне адрасуецца спецыялістам-філолагам, студэнтам гуманітарных
факультэтаў, магістрантам, аспірантам, настаўнікам.

УДК 821.161.2.09"Тарас Шаўчэнка"
ББК 83.3 (4Укр)

настаўнікаў, што пераўтварылі Астрог у буйны культурна-асветніцкі цэнтр усходнеславянскіх зямель. Сярод яго найбольш прыкметных удзельнікаў быў вядомы берасцейскі паэт Андрэй Рымша (1550–1595), які тут вучыўся, а ў 1581 г. выдаў свае першыя вершаваныя творы рэлігійнага зместу. Гэта і выдатны дыпламат, пісар ВКЛ Міхаіл Гарабурда, і малады “словаліцец” з Заблудава Грынь Івановіч, які адліваў шрыфты Хведаровічу і друкарам Мамонічам. Не выключана, што тут працаваў у апошнія гады жыцця і першадрукар Пятро Мсціславец, які перавёз сюды з Масквы і Вільні свае друкарскія матэрыялы.

Астрожскія дзеячы культуры абменьваліся выданнямі і нават выконвалі друкарскія заказы беларускіх брацтваў, падтрымлівалі грамадска-палітычныя акцыі, скіраваныя ў падтрымку праваслаўнага насельніцтва Беларусі і Украіны, арганізоўвалі і ўдасканалівалі школьныя справы. Тут, напрыклад, былі выдадзены першыя друкаваныя школьныя дапаможнікі, на аснове якіх пазней ствараліся шматлікія беларускія і ўкраінскія “Азбукі” і “Буквары”. К. Астрожскі быў адным з арганізатараў Брэсцкага праваслаўнага сабора і актыўным крытыкам уніі 1596 г., якая выклікала літаратурную палеміку мастакоў слова і царкоўных дзеячоў.

Украінскія землі, дзякуючы шырокаму распаўсюджванню тут брацтваў, далучыліся да акаталічвання насельніцтва значна пазней, а таму яшчэ доўгі час заставаліся асяродкам праваслаўя. Сярод тых, хто выступаў супраць уніі, было шмат дзеячоў культуры, чый лёс непасрэдным чынам звязаны з Украінай. Найперш гэта Мялецкі Сматрыцкі (1575–1633) – пісьменнік-палеміст, педагог і святар родам з Хмяльніцкай зямлі, які доўгі час жыў і працаваў на Міншчыне. З палемічнымі творамі супраць уніі выступіў царкоўны дзеяч Беларусі Лявонцій Карповіч (1580–1620), які атрымаў адукацыю ў Астрожскай школе, беларуска-ўкраінскі пісьменнік Філалет Хрыстафор (?–1624), берасцейскі публіцыст Афанасій Філіповіч (1597–1648), які пэўны час знаходзіўся ў ссыльцы ў Кіева-Пячорскім манастыры, а пасля катаванняў быў расстраляны ў в. Гершоны пад Берасцем.

Сярод пісьменнікаў-палемістаў, дзяржаўных і царкоўных дзеячоў таго часу былі і палкія абаронцы ўніяцтва. Берасцейская ўнія прываблівала насамперш тым, што аб’яднала дзве праваслаўныя царквы ў адну (беларуска-ўкраінскую з Львоўскай мітраполіяй), у выніку чаго стваралася ўяўнасць яднання колаў славян-аднаверцаў. Найбольш вядомы з гэтых літаратараў – брэсцкі земскі суддзя і кашталян родам з Берасцейскага краю Іпацій Пацей (1511–1613), стаўшы ў 1599 г. кіеўскім мітрапалітам, актыўна палемізаваў з многімі ўкраінскімі святарамі. У 1608–1609 гг. у Львове жыў беларускі драматург, палеміст Шчасны-

яшчэ і таму, што многія з гэтых літаратурных помнікаў (“Жыціе Ефрасіні Полацкай”, “Сказанне пра бой на Ворскле”, “Аповесць пра Падолле” і інш.) уключаліся ў агульныя летапісныя зводы і зборнікі жыццй. Асобныя творы, як, напрыклад, “Сказанне аб Мамаевым пабоішчы”, існуюць у арыгінальных украінскіх і беларускіх рэдакцыях, вывучаюцца як у курсе старажытнай беларускай, так і ўкраінскай літаратуры. У справе беларуска-ўкраінскага яднання паказальнымі таксама з’яўляюцца такія творы, як “Трамова Мялешкі” і “Ліст да Абуховіча”, аўтарства якіх прыпісваецца беларусу-шляхціцу. Яны аднолькава былі вядомыя двум народам і захаваліся ў шматлікіх копіях і рэдакцыях.

Неабходна зазначыць, што першыя ўзаемастасункі слоўнага мастацтва двух народаў яскрава выявіліся не толькі ў галіне арыгінальнай, але і духоўнай літаратуры. Гэтаму спрыяла і паступовае збліжэнне двух рэлігійных цэнтраў (віленскага і кіеўскага), што ў сваю чаргу фармавала ў межах ВКЛ устойлівую рэлігійную супольнасць. У гэты час, напрыклад, займаў розныя пасады ў Кіеве і на Беларусі вядомы царкоўны дзеяч, літаратар К. Смаляціч. Заўважым, у межах палікультурнага дзяржаўнага ўтварэння хоць і дзейнічала асобная мітраполія для Кіева, аднак на працягу XIV–XV стст. кіеўскі мітрапаліт знаходзіўся пераважна ў Вільні ці Навагрудку.

У XVI–XVII стст., калі ўсходнеславянскія літаратуры апынуліся пад непасрэдным уплывам рэнесанснага гуманізму, тэндэнцыі ўзаемапранікнення дзвюх славянскіх культур знайшлі сваё месца найперш у творчасці Ф. Скарыны, С. Буднага, В. Цяпінскага, выданні якіх былі добра вядомыя на Украіне. З’яўленне на ўсходнеславянскіх землях друкаванага слова непасрэдным чынам уплывала на актывізацыю ўзаемадачынненню братніх культур.

Адным з першых беларускіх літаратараў, каго лёс закінуў у эпоху сярэднявечавага Рэнесансу на зямлю Манамаха, быў Іван Хведаровіч (1510–1583), больш вядомы пад прозвішчам Фёдараў. У 1572–1573 гг. ён заснаваў у Львове друкарню, дзе годам пазней выдаў першую ўкраінскую дакладна датаваную друкаваную кнігу “Апостал”. Праслужыўшы доўгі час Канстанціну Астрожскаму, які дапамог яму ў выданні новых кніг, у тым ліку “Астрожскай Бібліі” (1581) – першага поўнага выдання славянскай Бібліі кірыліцкага шрыфту, ён знайшоў апошні прытулак у Львове.

Менавіта сумеснымі намаганнямі І. Хведаровіча і К. Астрожскага, маці якога была беларускай, а бацька паходзіў са старажытнага тураўскага роду, у вальнскім маёнтку князя ў 1578 г. была заснавана друкарня, а ў тутэйшай езуіцкай славяна-грэка-лацінскай школе сфарміравалася ўстойлівае згуртаванне літаратараў, навукоўцаў,

кіх войск у Паўночнай вайне. Руйнавалі край і шматлікія паўстанні. Усё гэта адмоўным чынам уплывала на сувязі двух славянскіх народаў. Такая акалічнасць дала новым навукоўцам сцвярджаць, што “у XVIII ст. духоўная ў была амаль поўнасьцю перапынена” [1, с. 10]. Аднак гэта толькі ў дачыненні да першай паловы XVIII ст., бо ўжо з пачатку, калі на кароткі прамежак часу ўзмацніліся сувязі між двума народамі ў Рэчы Паспалітай, гэты працэс пайшоў у перадавы напрамак. Цесныя сувязі ў гэты час наладзіліся паміж украінскімі тэатрамі, плённае ўзаемадзеянне якіх абмяне аўтарамі, творамі, у запазычанні сюжэтаў і тэматыкі ў гэтым належыла Кіева-Магілянскай акадэміі, у складзе якой у 30–40-я гг. XVIII ст. узніклі чатыры беларускія інтэрмедый – невялічкія сцэнікі паміж дзеямі інтэрмедый. Дзеючай асобай украінскамоўных інтэрмедый даўно быў Мітрафана Даўгалеўскага “Камічнае дзеянне” (1736) і “Уладарны воблік чалавекалюбства божага” (1737), а таксама Вялікоднай трагікамедыі Георгія Каніскага “Уваскрасенне Ісуса Хрыста” (1746) быў беларус-літвін. Пасля 26 гадоў вучобы ў Кіеўскай акадэміі ён быў прызначаны беларускім класіфікатарам пра адкрыццё на Беларусі навучальных устаноў літаратурнай дзейнасцю, прапагандаваў у сваіх паведамленнях ідэю аб’яднання суседніх народаў.

Беларусаў украінская зямля ў гэты час прываблівала як плодзячы, так і атрымліваючы добрую адукацыю. Акрамя іншага ў Кіева-Магілянскай акадэміі вучыліся ў гэты час і беларусы: Іван Багдановіч і Андрэй Белабоцкі. Менавіта сюды, у Кіеўскую акадэмію, да сваіх родзічаў у 1755 г. прывезлі бацькі Івана Багдановіча і аддалі вучыцца ў мясцовую калегію каталіцкага адукацыйнага манахаў-піяраў.

Іншым цікавым сведчанням украінскага народа да жыцця свайго часу з’яўляецца сведчанне беларускай зямлі многімі беларусамі. Сярод іншых гэта Дзмітрый Туптайла і Ілля Турчыноўскі, якія вярнуліся ў Беларусь з Кіева ладзіў драматычнымі тэатрамі ў Беларусі і Украіне. Са сваіх падарожжаў па Украіне і Беларусі беларускія земляк чэрпаў тэмы і вобразы паэтычных твораў.

Уплыў культуры сувязей двух славянскіх народаў у XVIII ст. быў вельмі вялікі. Гэта сведчыць тое, што ўзаемаперамяшчэнні дзеячоў культуры ў гэты перыяд адбываліся, уласна на асветніцкую дзейнасць, як і ўвогуле

Жаброўскі. Менавіта ў гэты час ён стаў прыхільнікам уніі, выдаў дзве тэалагічныя кнігі. У 1640 г. на Львоўшчыне, у Жыдзьячыне кіраваў уніяцкім манастыром, а з 1642 г. па 1655 г. узначальваў Кіеўскую мітраполію беларускі пісьменнік-палеміст Анастасій Сялява. У сваю чаргу сярод беларускага насельніцтва таго часу былі пашыраны творы ўкраінскіх пісьменнікаў-палемістаў Івана Вішанскага і Захарыя Капысценскага.

Многія тагачасныя гадаванцы дзвюх суседніх культур не былі прыхільнікамі палемікі, выступалі за талерантныя адносіны каталіцтва і праваслаўя. У шэрагу іншых можна ўгадаць літаратара, вучонага, філосафа са старажытнага горада Пінска Епіфанія Славінецкага (?–1657), які, атрымаўшы адукацыю ў Кіеўскай брацкай школе (пазней – Кіева-Магілянская акадэмія), застаўся тут працаваць. Разам з выдатным сынам украінскага народа Пятром Магілай і беларускім навукоўцам Лявонам Барановічам ён быў настаўнікам беларускага пісьменніка-тэолага, царкоўнага дзеяча Сімяона Полацкага (1629–1680), які, у сваю чаргу, вядомы як выхвальнік расійскага царэвіча Пятра I. Аб беларуска-ўкраінскай супольнасці ў XVI–XVII стст. сведчыць таксама і асветніцка-літаратурная дзейнасць Герасіма Сматрыцкага, Памва Бярынды, Андрэя Мужылоўскага і інш.

Садзейнічала плённаму ўзаемаабмену дзвюх суседніх культур і тое, што ўкраінскія і беларускія праваслаўныя і каталіцкія брацтвы запрашалі да сябе на працу выхадцаў з розных зямель. Паказальна, што ў адрозненні ад царкоўных дзеячоў, многія з іх не былі прыхільнікамі традыцыйнай дагматыкі, а часам нават выступалі з выразна атэістычнымі поглядамі. Так, выкладчыкам езуіцкіх школ Львова пэўны час працаваў тэолаг, а пазней мысліцель-атэіст родам з-пад Берасця Казімір Лышчынскі (1634–1689). Вальнадумных поглядаў прытрымліваліся і браты Стэфан і Лаўрэнцій Зізаніі. Будучы ўраджэнцамі мястэчка Тустынь на Львоўшчыне (паводле іншых меркаванняў на Валыні), яны пасля вучобы ў Астрожскай школе працавалі працяглы час у Львоўскай і Віленскай брацкіх школах. Тры гады ў жыцці апошняга звязаны са старажытным горадам над Бугам, дзе ён не толькі займаўся педагагічнай дзейнасцю, але і падрыхтаваў да друку дзве вучэбныя кнігі – “Азбуку з Лексісам” і “Граматыку словенску”, якая лічыцца ўнікальным для свайго часу выданнем падобнага тыпу. Далучыўся да выступленняў Львоўскага брацтва супраць нацыянальна-рэлігійнага прыгнёту ўкраінскага насельніцтва і кіраўнік мясцовай друкарні пісьменнік-асветнік з Навагрудка Міхаіл Слёзка (?–1667).

З другой паловы XVII ст. і амаль да 30-х гг. XVIII ст. Беларусь стала арэнай ваенных падзей паміж Расіяй і Рэччу Паспалітай, баявых дзеянняў

суседніх літаратур і пазнейшага часу. Такую фальклорную заўважыць, напрыклад, у казках “Бай” Янкі Купалы і “Чыі ні?” П. Варанька, “Сарочыны блінцы” В. Віткі і “На суд” В. Забілы, апавяданняў “На суді” І. Франко і “Перад паласа. Безумоўна, былі знаёмы з украінскім “Віршом на Энеідою” Катлярэўскага беларускія аўтары парадыйных “Вірш на Хрыстова” (XVIII ст.) і “Энеідай навыварат” (XIX ст.). Шмат беларусаў ехала на поўдзень каб набыць добрую адукацыю ў Кіеўскім універсітэце, напрыклад, вучыліся вядомыя александр Дамбавецкі (1840–1914) і арганізатар “Кіеўскай адукацыйнай таварыства” Мікалай Судзілоўскі (1850–1930). У Кіеве таксама шмат беларусаў працаваў у бібліятэчных архівах, распрацоўваў тут украінскія слоўнікі выдатны лінгвіст XIX ст. Фёдар Яценко (1812–1843). У Адэсе набываў адукацыю і выступаў у тэатрах з крытычнымі артыкуламі і аповесцямі яўрэйскі і украінскі пісьменьнік, выдавец з Беларусі Перац Смаленскі (1840–1885). Украінская зямля прываблівала як месца, дзе можна было атрымаць адукацыю і пажытак. Тут падарожнічаў беларускі пісьменьнік Юзаф Крашэўскі (1812–1887). Самы пладавіты, папулярны і рэкордаў Гінэса”, пісьменнік свету пакінуў у выніку падарожжаў “Успаміны Валыні, Палесся і Літвы”) і мастацкія (“Астапашка”) творы пра жыццё і побыт беларускага і ўкраінскага народа. Падарожнічаў на Кіеўшчыне ў генерала Адама Ржэвуцкага, адукацыю і музыку ў ягонаму сыну, жывапісец, музыкант і літаратар Яўген Яценко (1807–1883). Пасля вандровак па Валыні і Падоллі ў выніку стварыў серыю са 177 палотнаў, прысвечаных пейзажам украінскай зямлі. Сучасныя даследаванні паказваюць даюць падставы сцвярджаць, што адным з верагодных аўтараў “Гарас на Парнасе” мог быць ураджэнец украінскай зямлі, украінскі пісьменьнік і аўтар быў прысвечаны Т. Шаўчэнку. Украінскім фальклорам і адукацыю ў Кіеве вучыліся Я. Чачот і Т. Зан.

Украінскі пісьменьнік, сёння ёсць падставы весці гаворку не толькі пра культурныя сувязі двух народаў культурнай спадчынай сваіх братоў, а і пра ўзаемадзеянне суседак-культур, але і пра іх культурныя сувязі, пра фарміраванне беларуска-ўкраінскай міжкультурнага літаратурна-эстэтычнага кантэксту, што на сённяшняму дзень даследаванні глебу арганічнаму сінтэзу нацыянальнага і культурнага ім.

ЛІТАРАТУРА

на стан культуры, гэты працэс істотна не ўплываў. Не садзейнічала актывізацыі ўкраінска-беларускіх узаемастасункаў і польска-беларуская палікультурнасць, што пачала фарміравацца ў гэты час на тэрыторыі Беларускага краю. Фактарам, што абумоўліваў супольнасць братніх культур у сярэдзіне XIX ст., можна лічыць барацьбу нацыянальных сіл з русіфікатарскай палітыкай самаўладдзя ў Паўночна-Заходнім краі, як тады афіцыйна называлася Беларусь. Тыповай з’явай для гэтага часу былі міграцыйныя працэсы ў межах Расійскай імперыі. Так, у 1800 г., вярнуўшыся зсылкі, на нейкі час пасяліўся на Валыні ўраджэнец Пінскага павета, удзельнік антырасійскага паўстання Т. Касцюшкі, знаўца Камчаткі і Курылаў Юзаф Копець (1762–1827). У 1829–1831 гг. у беларускай сталіцы Вільні жыў Т. Шаўчэнка. На Пружаншчыне, а пасля паблізу Ваўкавыска абсталяваўся ўкраінскі паэт Ф. Карпінскі (1741–1825). У 1870-я гг. у Брэст-Літоўску жыў ураджэнец в. Лысагора, што на Чарнігаўшчыне, ўкраінскі празаік А. Старажэнка. Апошнія гады свайго жыцця правялі на Жытоміршчыне першы беларускі пісьменнік-фантаст Ян Баршчэўскі і паэт Францішак Савіч з Піншчыны. Лёс Ф. Савіча звязаны, дарэчы, і з Берасцейшчынай, дзе ён разам з жытомірцам Янам Загорскім займаўся рэвалюцыйнай дзейнасцю ў 1831 г.

Яшчэ адзін ураджэнец Жытомірскай зямлі Зігмунт Падлеўскі быў адным з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. Калі супраць прыхільнікаў К. Каліноўскага пачаліся рэпрэсіі, яны пакінулі “зямлю пад белымі крыламі”. Сярод гэтых людзей быў і першы беларускі пісьменнік-экспрэсіяніст Ф. Багушэвіч, які пражыў на Украіне дваццаць гадоў і менавіта тут пачаў свае літаратурныя спробы. На Украіне працяглы час жылі Адам Кіркор і Аляксандр Гроза, адзін з парадстаўнікоў “беларускай школы” ў польскай літаратуры 30–40-х гг. Падобныя жыццёвыя сувязі з суседнім краем уплывалі і на творчасць літаратараў.

Разам з тым, менавіта ў гэты час, нягледзячы на розныя сацыяльна-эканамічныя, палітычныя і культурныя ўмовы, у якіх узніклі і развіваліся дзве суседнія літаратуры, можна адзначыць іх роднасць не толькі на тыпалагічным, але і на тыпалагічна-гістарычным узроўні. Творчасць большасці беларускіх і ўкраінскіх пісьменнікаў (Т. Шаўчэнка, А. Міцкевіча, Я. Баршчэўскага, У. Сыракомлі і інш.) грунтавалася на фальклору, пласт якога ва ўсходне-славянскіх землях ніколі, па сутнасці, не быў аўтахтонна-аднародным. Ён спалучаў у сабе элементы многіх суседніх культур. Беларусізацыя ўкраінскага фальклору і, наадварот, пранікненне беларускай вусна-паэтычнай спадчыны на Украіну і яе ўкраінізацыя былі абумоўлены рознымі акалічнасцямі: вандраваннем на поўдзень беларускіх чумакоў і плятагонаў, уцёкамі беларускіх вяскоўцаў у стэпы Украіны, перамяшчэннямі ўкраінскіх гандляроў і інш. Гэта ў пэўнай ступені прадвызначала гістарычна-тыпалагічную агульнасць